

Yleisinfoa nimiauktorisoinneista

Jerry Jantunen
tietoasiantuntija, Kansalliskirjasto
Talonmies-Extra 10.11.2022

Toimijakuvailu

- Toimijoita ovat
 - henkilöt
 - suvut
 - yhteisöt (mukaan lukien kokoukset ym. tapahtumat)
- [Kanto](#) toimii Asterin nettikäyttöliittymänä
- Melinda-luetteloinnissa auktoriteetit löytyvät kenttiin 100, 110, 111, 600, 610, 611, 700, 710 ja 711 kirjoittamalla nimen alku ja painamalla Ctrl+F3
- Auktoriteetteja voi myös hakea Alephin hakutoiminnolla (Base: Asteri-nimet)

Asterin tiedontuottajat

- Kansallisbibliografian julkaisuihin liittyvät toimijat auktorisoi yleensä Kansalliskirjaston [toimijakuvailupalvelu](#), lisäksi muutamat muut Kansalliskirjaston työntekijät tekevät toisinaan kokoelmiensa aineistoihin liittyviä auktoriteetteja
- Asterin tiedontuottajina on myös muutamia muita [yliopistokirjastoja](#), varsinkin väitöskirjojen tekijöitä auktorisoidaan väittelijöiden omien yliopistojen kirjastoissa

Auktoriteettitietue

- Auktorisoinnin tarkoitus on auttaa tiedonhakijaa löytämään kaikki samaan toimijaan liittyvät teokset
- Auktoriteettitietue tehdään, jos esim.
 - toimijan nimi esiintyy useissa erilaisissa muodoissa tai nimi on vaihtunut
 - on useita samaa nimeä käyttäviä toimijoita
 - käytettävissä on tietolähde, jonka sisältämällä tiedoilla toimija voidaan erottaa tulevaisuudessa mahdollisesti ilmaantuvista muista samannimisistä toimijoista
 - henkilö käyttää pseudonyymiä (salanimi, nimimerkki tms.)

Esimerkkejä

- [Esimerkki henkilöauktoriteetista \(100\)](#)

- [Esimerkki yhteisöauktoriteetista \(110\)](#)

- [Esimerkki yhteisöauktoriteetista \(111\)](#)

Hakutieto

- Auktorisoitu hakutieto on toimijan nimen muoto, jota käytetään tekijä- ja asiasanakirjauksissa
 - Auktorisoitu hakutieto muotoillaan toimijan nimestä RDA:n ja [toimijakuvailuohjeen](#) mukaisesti
 - Auktorisoitu hakutieto tallennetaan auktoriteettitietueen kenttään 100, 110 tai 111
- Varianttihakutiedot (katso-viittaukset) tallennetaan kenttiin 400, 410 ja 411

Kuinka monta auktoriteettia / toimija?

- Jos yhteisö vaihtaa nimeään, se katsotaan uudeksi yhteisöksi ja tehdään uusi auktoriteetti. Vanhan ja uuden nimen välille merkitään edeltäjä-seuraaja-suhde.
 - Esim.
110 2# #a Tampere Filharmonia
510 2# #w a #a Tampereen kaupunginorkesteri

110 2# #a Tampereen kaupunginorkesteri
510 2# #w b #a Tampere Filharmonia
- Henkilöstä tehdään yksi auktoriteetti, paitsi jos hän on käyttänyt pseudonyymiä, jolloin auktorisoidaan jokainen julkaisuissa käytetty pseudonyymi ja todellinen nimi.

Mikä pseudonyymi on?

- Pseudonyymi on nimi, joka ei ole henkilön todellinen nimi. Pseudonyymit ja todellinen nimi auktorisoidaan erikseen (vain julkaisuissa esiintyvät nimet). Pseudonyymin ja todellisen nimen välille tehdään katso myös –viittaus (auktoiteetin kenttä 500).

- Esim.

100 1# \$a Haavio, Martti, \$d 1899-1973

500 1# \$i Toinen identiteetti: \$a Mustapää, P., \$d 1899-1973

100 1# \$a Mustapää, P., \$d 1899-1973

500 1# \$i Todellinen identiteetti: \$a Haavio, Martti, \$d 1899-1973

Mikä pseudonyymi ei ole?

- Pseudonyymi ei ole:

- uskonnollisen aseman mukainen nimi, esim.

100 0# †a Panteleimon, †c metropoliitta, †d 1949-

400 1# †a Sarho, Petri, †d 1949-

- henkilön todellisen nimen osa tai muunnelma, esim.

100 1# \$a Vesala, Paula, \$d 1981-

400 1# \$a Vesala, \$d 1981-

100 1# \$a Halonen, Kassu, \$d 1953-

400 1# \$a Halonen, Kalervo, \$d 1953-

Henkilön nimenmuutos

- Jos henkilön nimi muuttuu, auktorisoidaan vain viimeisin julkaisuissa käytetty nimi ja merkitään muut nimet varianttiniemiksi (auktoiteetin kenttä 400)
 - Esim.
100 1# \$a Risikko, Paula, \$d 1960-
400 1# \$a Pelttari, Paula, \$d 1960-
 - Auktorisoitu nimi voi olla aiempi nimi, jos henkilö käyttää sitä uusissa julkaisuissaan nimenmuutoksen jälkeenkin
 - Esim.
100 1# \$a Hakkila, Tuija, \$d 1959-
400 1# \$a Hakkila-Helasvuo, Tuija, \$d 1959-

Kerrostumat

- [Hietamies, Laila, 1938-2021](#)
- [Hirvisaari, Laila, 1938-2021](#)

- Vanhojen suomalaisten luettelointisääntöjen mukaan aiempi ja myöhempi nimi auktorisoitiin erikseen myös henkilöille
- RDA sallii vain yhden auktorisoidun hakutiedon
 - Suomalaisissa linjauksissa: ennen vuotta 2016 tehtyjä auktoriteettitietueita ei muuteta takautuvasti säännön mukaiseksi
 - Ensi vuonna käyttöön otettavassa uudessa RDA-versiossa tätä linjausta ei ole

Vanhat tietueet ja uudet käytännöt

- Vanha kansallinen käytäntö on osoittautunut ongelmalliseksi, kun auktoriteetteja linkitetään ulkomaisten kirjastojen tietojen pohjalta tehtyihin ISNI-tunnisteisiin
- Teoksen auktorisoidun hakutiedon muodostaminen vaatii yksikäsitteistä tekijän auktorisoitua hakutietoa
- Kaikkien auktoriteettien muuttaminen uusien sääntöjen mukaiseksi ei onnistu ainakaan nopeasti
- Useimmin vastaan tulevat tapaukset (esim. Laila Hirvisaari) olisi kuitenkin saatava nykykäytännön mukaisiksi, koska niistä saatetaan ottaa mallia

Kiitos!

toimijakuvalu-posti@helsinki.fi

<https://www.kiwi.fi/display/Toimijakuvalu palvelu>